

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH**

NGUYỄN NGỌC KHÁNH DUNG

**NGHIÊN CỨU
KHOẢNG CÁCH KỶ VỌNG KIỂM TOÁN:
TRÁCH NHIỆM KIỂM TOÁN VIÊN TRONG KIỂM
TOÁN BÁO CÁO TÀI CHÍNH Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

TP. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2016

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HỒ CHÍ MINH**

**NGHIÊN CỨU
KHOẢNG CÁCH KỶ VỌNG KIỂM TOÁN:
TRÁCH NHIỆM KIỂM TOÁN VIÊN TRONG KIỂM
TOÁN BÁO CÁO TÀI CHÍNH Ở VIỆT NAM**

**Ngành: Kế toán
Mã số: 62.34.03.01**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

**NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC
PGS.TS: BÙI VĂN DƯƠNG
TS. NGUYỄN XUÂN THÀNH**

TP. HỒ CHÍ MINH - NĂM 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Tất cả những tài liệu tham khảo đều được trích dẫn đầy đủ trong danh mục tài liệu tham khảo. Các số liệu và kết quả trong luận án là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tên tác giả

Nguyễn Ngọc Khánh Dung

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	
Lời cam đoan	
Lời cảm ơn	
Mục lục	
Danh mục chữ viết tắt	
Danh mục bảng	
Danh mục hình	
PHẦN GIỚI THIỆU	1
1. Vấn đề nghiên cứu	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	4
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	5
5. Thiết kế và phương pháp nghiên cứu	5
6. Đóng góp mới của Luận án	10
7. Cấu trúc của Luận án	12
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN CÁC NGHIÊN CỨU TRƯỚC VỀ KHOẢNG CÁCH KỶ VỌNG KIỂM TOÁN	13
1.1. Các nghiên cứu liên quan đến AEG	13
1.1.1. Các nghiên cứu nhằm đích chính xây dựng định nghĩa về AEG	14
1.1.2. Các nghiên cứu thực nghiệm khẳng định tồn tại AEG	18
1.1.3. Các nghiên cứu xác định các yếu tố cấu thành AEG	29
1.1.4. Các nghiên cứu đo lường mức độ AEG	36
1.1.5. Các nghiên cứu về AEG ở Việt Nam	41
1.2. Kết quả và hạn chế từ các nghiên cứu trước	43
1.2.1. Kết quả nghiên cứu về AEG	43
1.2.2. Hạn chế trong các nghiên cứu về AEG	45
1.3. Khe hở trong nghiên cứu về khoảng cách kỳ vọng kiểm toán	46
Kết luận chương 1	47
CHƯƠNG 2. CƠ SỞ LÝ THUYẾT	48
2.1. Lý thuyết về AEG trong kiểm toán	48
2.1.1. Lược sử hình thành và phát triển AEG	48
2.1.2. Khái niệm AEG	52

2.1.3. Bản chất và cấu trúc của AEG.....	57
2.1.3.1. Mô hình cấu trúc khái niệm AEG của MacDonald.....	58
2.1.3.2. Mô hình cấu trúc khái niệm AEG của Porter.....	59
2.1.3.3. Mô hình cấu trúc khái niệm AEG của Turner.....	61
2.1.3.4. Mô hình cấu trúc AEG Al-Alimi và Katdare.....	62
2.2. Lý thuyết nền giải thích tồn tại AEG và mô hình khái niệm sử dụng trong nghiên cứu	63
2.2.1. Lý thuyết vai trò.....	63
2.2.2. Lý thuyết ủy nhiệm.....	64
2.2.3. Lý thuyết hồi ứng của người đọc.....	65
2.2.4. Lý thuyết niềm tin tín thác (Theory of Inspired Confidence).....	66
2.3. Mô hình khái niệm sử dụng trong luận án.....	68
Kết luận chương 2	69
CHƯƠNG 3: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	70
3.1. Phương pháp nghiên cứu.....	70
3.1.1. Nghiên cứu định tính.	74
3.1.1.1. Phân tích nội dung văn bản.....	74
3.1.1.2. Thiết kế bảng khảo sát	78
3.1.1.3. Khảo sát thử	83
3.1.2. Nghiên cứu định lượng.....	86
3.1.2.1. Đối tượng khảo sát.....	86
3.1.2.2. Khung chọn mẫu và kích thước mẫu	88
3.1.2.3. Phương pháp chọn mẫu.....	90
3.1.2.4. Thực hiện khảo sát	90
3.1.2.5. Quy trình phân tích dữ liệu	91
3.2. Khung phân tích kết quả khảo sát.	98
Kết luận chương 3	101
CHƯƠNG 4: PHÂN TÍCH VÀ THẢO LUẬN KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU.....	102
4.1. Xác định trách nhiệm KTV cấu thành nên khoảng cách kỳ vọng - hiện thực....	102
4.1.1. Trách nhiệm KTV - thành phần khoảng cách hợp lý	102
4.1.1.1. Trách nhiệm KTV nên thực hiện	102
4.1.1.2. Trách nhiệm hợp lý của KTV	107

4.1.1.3. Trách nhiệm kỳ vọng bất hợp lý của KTV	108
4.1.2 Trách nhiệm hợp lý cần bổ sung - thành phần khoảng cách hoàn thiện chuẩn mức	114
4.1.2.1. Mức độ hiểu biết về trách nhiệm hiện hành của KTV	117
4.1.2.2. Khoảng cách hiểu biết về trách nhiệm hiện hành của KTV.....	121
4.1.3. TNKT không đạt yêu cầu cần tăng cường - thành phần khoảng cách tăng cường kết quả.	124
4.1.4. Trách nhiệm KTV - Thành phần khoảng cách dịch vụ.....	128
4.2. Xác định và đo lường mức độ khoảng cách của các thành phần cấu thành AEG	129
4.2.1. Xác định các thành phần khoảng cách kỳ vọng – hiện thực và ảnh hưởng của khoảng cách hiểu biết.	129
4.2.2. Đo lường mức độ của từng thành phần cấu thành khoảng cách kỳ vọng – hiện thực.....	130
4.3. Ảnh hưởng của các nhóm nghề nghiệp đến các TNKT cấu thành các thành phần AEG.	136
4.3.1. Ảnh hưởng của nhóm nghề nghiệp đến khoảng cách hợp lý.	138
4.3.2. Ảnh hưởng của nghề nghiệp đến khoảng cách hoàn thiện chuẩn mức.....	146
4.3.3. Ảnh hưởng của nghề nghiệp đến khoảng cách tăng cường kết quả kiểm toán	154
Kết luận chương 4	157
CHƯƠNG 5: KẾT LUẬN VÀ HÀM Ý CHÍNH SÁCH.....	158
5.1. Kết quả chính.....	158
5.1.1. Kết quả xác định trách nhiệm KTV cấu thành AEG	158
5.1.2. Cấu trúc và mức độ AEG.....	159
5.1.3. Kết quả nghiên cứu ảnh hưởng nghề nghiệp đối với các TNKT cấu thành nên các thành phần của AEG.	159
5.2. Kết luận và hàm ý chính sách.....	161
5.2.1. Kết luận.....	161
5.2.2. Một số hàm ý chính sách	163
5.3. Hạn chế và hướng nghiên cứu tiếp theo.	167
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	169
Phụ lục 01: Các nghiên cứu trước liên quan tới AEG	177

Phụ lục 02: Trách nhiệm hiện hành theo luật và chuẩn mực hiện hành.....	187
Phụ lục 03: Phiếu khảo sát	196
Phụ lục 04: Kết quả kiểm định Chi - Square.....	203

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Viết tắt	Tiếng Anh	Tiếng Việt
AEG	Audit Expectation Gap	Khoảng cách kỳ vọng kiểm toán hoặc khoảng cách kỳ vọng – hiện thực
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants	Hội Kế toán viên công chứng Hoa Kỳ
ASCPA	Australian Society of Certified Practising Accountants	Hội Kế toán viên công chứng Úc
BCTC	Financial Statement	Báo cáo tài chính
BCKT	Audit Report	Báo cáo kiểm toán
CTNY	Law on State Audit	Công ty niêm yết
ISA	International Standard Audit	Chuẩn mực kiểm toán quốc tế
KHKT	Audit'Client	Khách hàng kiểm toán
KSNB	Internal Control	Kiểm soát nội bộ
KTV	Auditor	Kiểm toán viên
NĐT	Investor	Nhà đầu tư
NZ	New Zealand	New Zealand
SEC	Securities and Exchange Comission	Ủy ban chứng khoán và hối đoái Mỹ
TĐ		Thang đo
TNKT	Auditor' responsibility	Trách nhiệm kiểm toán
TTTC	Financial Market	Thị trường tài chính
VSA		Chuẩn mực kiểm toán Việt Nam
UK	United Kingdom	Vương quốc Anh
Nhóm TT (Nhóm 3)		Nhóm có lợi ích trực tiếp
Nhóm GT (Nhóm 4)		Nhóm có lợi ích gián tiếp
3 nhóm KHKT, Nhóm TT, Nhóm GT	User of Audit Report	Người sử dụng BCKT hoặc công chúng
4 nhóm khảo sát		Xã hội